

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Masa' be-'erets ha-qedem

Deinard, Ephraim

Presburg, 643 [1882/1883]

אריס.

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11815)

ראינו את העיר סקוטארי, ובשעה התשיעית בלילה באנו לתוך ים השיש, וכאשר האיר השחר, עברנו על פני העיר גאליפאלי, ובשעה השביעית בבקר עכדה אניתנו על חוף העיר דארדאנעלען. מהרתי לצאת ולהביט על המקום הנכבד הזה, אשר כל מלכי תבל היו נכונים לתת את כל סגלות אוצרותיהם במחיר כבוד הארץ הזאת, ואמנם בלעדי מצבה בהליכות המדינה, אין בה כל דבר הראוי לשום לב עליו. העיר קטנה מאד, וגם חוף טוב למצב אניות אין בה, אשר על כן לא תוכלנה אניות הקיטור להתיצב קרוב על החוף. יושבי העיר התוגרמים הביאו אלינו לחם ופרי עץ בסירות דוגה, ואניה אחת קטנה הביאה למכור כלי חרש יפים ומשונים, אשר לא ראינו כמוהם באירופא, ורכים מהנוסעים קנו מהם את סחורתם. שש שעות עמדה אניתנו על עננה, ובחצי היום הלכנו לדרכנו. איזה שעות ארך לנו המסע לאורך לשון הים הדארדאנעלי, ובכל העת ההיא לא גרעתי עיני משני חפי לשון הים היפים מאד, ומהמון מנדלי מבצר המפוזרים הנה והנה במספר רב. לעת ערב נפתח לפנינו ים האיים עם כל המודותיו; הלילה היה ליל בהיר ואפל, ולא יכלתי לראות רק את ראשי ההרים המתנשאים על האיים הקרובים אלינו. מורד האויר הראה לנו כי האקלים יחם מעט מעט עד כי בלילה עלה הכסף החי עד שש עשרה מעלות. האניה הלכה מהרה וכל רוח לא זפריע מהלכה, עד כי ממחרת היום בבקר שעה ששית באנו אל האי היווני.

ס י ר א

העיר סירא, הנקראת על שם האי, בנויה בנוה על ראש שני הרים גבנונים. יושביה כלם כמעט יונים. בתיה נבנו מאבני גזית, משתים עד שלש מכפלות. באמצע העיר גן קטן ויפה, אשר רצפתו מרוצפה באבני שיש גדולות ומרבעות. מספר יושביה כעשרת אלפים איש. לפי הנראה כבר מצאה ההשכלה קן לה במקום הזה, אשר מעט מעט תגרש חשכת תוגרמה שכנתה הקרובה. שאלתי את פי איזה אנשים אם נמצאים יהודים בעיר, ולא יכלתי להציל מפייהם דבר ברור, עד כי אחדים מהם הביטו עלי בתמהון כאלו לא הבינו את שאלתי, ולתכלית הזאת הלכתי אל ציר ממשלת אשכנז לשאול את פיו, אחרי אשר לא היה לי כל מכיר ומודע בעיר הזאת. אפס לדאבון לבי לא מצאתי כל נפש חיה בביתו כי נסע מזה, ובכן שבתי אל האניה במפח נפש. העיר הזאת נודעת למדי לרגלי הטאבאק הטוב והזול מאד, אשר אין בכל הארץ משלו; ובמשך שש השעות, אשר עמדה אניתנו אצל החוף, הביאו לנו היונים טאבאק לרוב מאד, וכל הנוסעים קנו רב יתר מכפי צרכיהם. כבחצי היום עזבו אניתנו את החוף, ונאחו דרכנו הלאה. רב החובל הגיד לנו כי רק עד יום המחרת נראה עוד את האיים הרבים, הזורעים על כל פני הים, ואחרי כן נאחו דרכנו בלב הים התיכון, עד בואנו אלכסנדריאה. רוב האיים ההם הנם ערומים מכל שיח ועשב השדה, גם כל עץ יער ועץ

עושה פרי לא נראה עליהם, כי על כן רבים מהם אשר לא נמצאה עליהם כל נפש חיה. כמעט על פני כלם ישתרעו רקסי הרי סלע גבוהים, ובכל זאת נעים המחזה מאד, עד כי כל הנוסעים לא גרעו עיניהם מהם כמעט רגע בכל העת אשר הלכנו קרובים אליהם, עד כי הים נראה לנו כלשונרים צרה בלכתנו בין האיים. כן ספר לנו פקיד האניה, כי ברוב עתותי השנה, ירעשו גלי הים ברעם ורעש, עד כי גם מלחי האניות שוכבים כפגרים מתים, אולם אנחנו לא ראינו כזאת, יען בכל משך ימי המסע נחו שקטו שאון גלוי, כמו חפצה ההשגחה העליונה להיטיב לי בעד התלאה אשר מצאתני על הים האזאוי. באניתנו נסע אתנו יהודי עשיר מקאנסטאנטינאפאל אל ההר סיני לקנות שמה אבני מאלאכיש אשר זה הוא מסדרו מימים רבים, ואז נתברר לי הדבר איך יכל משה להתעשר מפסולת של הלוחות, על דברת הכמי התלמוד, אחרי אשר על ההר סיני יחצבו את האבן היקרה הזאת. השמים היו טהורים ובהירים יומם ולילה, ועל כל שעל, אשר הרחקנו ללכת, הרגשנו כי חם האויר הולך וגדול, עד כי הכסף החי עלה בלילה עד עשרים מעלות, וביום לעיני השמש עד שלשים ושמונה. ביום ה' בלילה הגיד לנו רב החובל כי כבר עברנו על פני ביירוט, וביום ו' בבקר השמוענו כי עוברים אנחנו על פני העיר יפו, אבל עינינו לא ראוה. רגשות מעציבים התרוצצו בחבי בזכרי כי רק מרחק איזה שעות מפרוד ביני ובין אדמת הארץ הקדושה, אשר אליה כלתה נפשי זה כמה, וחסר אונים הנני לנשק את עפרה אף לא אוכל לראותה. וביום ו' בערב הגיד לנו כי כבר עברנו על פני העיר פארט סאיד, אשר גם אותה לא ראינו. לפנות הבקר טרם עלה השחר נראו לנו שני מגדלים מאירים על חוף אפריקא, אשר היו לנו למבשרים נאמנים, כי קרובים אנחנו לחוף אלכסנדריא; ובבקר ביום השבת, בשעה השמינית, באה אניה לקראתנו להוליכנו אל החוף, אשר בלעדה, לא תוכל כל אניה הבאה מארץ אחרת לבוא קרוב אל העיר, ובעוד רגעים אחדים עמדה אניתנו קרובה אל העיר.

אלכסנדריא של מצרים. (אסכנדרא בשפת הארץ).

בבוא אניתנו לתוך לשון הים, הנעשה בידי אדם, ואשר הטבע עצמו לא עזר מאומה לעשות את המקום הזה למצב אניות, יצאה לקראתנו אניה קטנה עם שמונה מלחים ובראשם שני פקידים לקבל את פני הנסיך הצעיר אשר נסע אתנו באניתנו, ועל איזה אניות גדולות עמדו מנגנים מחיל הצבא, אשר שרו לכבוד האורה הנכבד. לא רחוק מאתנו ראינו שתי אניות גדולות, אשר עמדו הכן ללכת לארצות הודו, ועליהן רחפו דגלי נשר רוסיא, ותגל נפשנו לראות כי לא בודדים אנחנו ילידי רוסיא גם בארץ רחוקה כזאת. גם פה סבנו הערביים עם המון אניות קטנות, אשר התנפלו עלינו בקולות מזוירים, להוליכנו מהרה אל החוף, וגם שנים שלשה מיהודי רוסיא ורומוניא

באו אל האניה לקבל את פני האורחים מבני בריתם, אשר לא ידעו עוד סדרי המדינה ושפת הארץ. ואחד מהם שכר לנו שני נושאי סבל לשאת את מלתחותינו אל בית המלון ברחוב Anastasi Nr. 25 אשר הכין לנו. אדון המלון הוא צרפתי, איש ישר, אשר דאג למלא כל מחסורנו. ונהיה שמחים כי מצאנו מנוחה אחרי עמל הדרך הרב.

חלק גדול מן העיר יפה מאד כאחת הערים היפות באירופא, וגודל העיר בכלל הוא כגודל עיר ריגא, ולולא המון הערביים הרבים העומדים בכל עבר ופנה עם חמוריהם הקטנים כעגל בן שנה, והמון השחורים ילדי אפריקא התיכונה והנשים עם תכשיטיהן המשוונים, כי עתה יכלנו להאמין כי לאחת מערי איירופא הובילנו רגלינו.

בבואי בפעם הראשונה אל הארץ הזאת, ארץ אשר בה נארג החוט הראשון מהרתוק הארוך של תלאות אבותינו, במשך יותר משלשת אלפים שנה, ארץ אשר היתה ערש ילדות אבותינו ואשר סבלו בה תלאות נוראות מידי מעניהם, חשבתי לחוב קדוש לי להקדיע ראשית דבר ממצב אחינו בארץ הזאת כעת; אם אמנם הננו יודעים כי שם ממשלת תוגרמה נקרא על הארץ הזאת, כי על כן יכלתי להאמין כי מצבם פה הוא כמצבם בתוגרמה, אפס מדעתי כי גם רומעניען וסערביען עמדו תחת מחסה תוגרמה עד היום, ובכל זאת סבלו אחינו תלאות ומצוקות נוראות בשתי הארצות האלה גם אז, כי על כן מהרתי לבקר את הרב הישיש הנכבד ר' משה פרוו איש ירושלים, המכהן פאר בעיר הזאת זה שנים רבות, ושאלתיו על כל פרט ופרט מהנוגע למצב אחינו המדיני, החמרי והמוסרי, ולשמחת לבי נודע לי, כי בני ישראל יושבים על האדמה הזאת שלוים ושקטים יותר מכל ארצות תוגרמה, ומלבד אשר אין איש יהיו לגזול משפטם לעין השמש, הנה לא ידעו מכל חק מגבל בזכות ותורת המדינה, עד כי לפי הנראה יאבו יושבי הארץ להיטיב לנו את הרעה אשר עשו אבותיהם לאבותינו; וכן גם במצב החמרי נעלים המה על אחיהם בתוגרמה, ורבים מהם אשר עשרו עושר רב, ומהנוגע למצבם המוסרי, נודע לי כי בתי ספר מיוחדים לבני ישראל אינם בעיר, וכל החפץ שולח את בניו לבתי ספר זכול'לים, וכבר נמצאים איזה מבני ישראל אשר גמרו חק למודם בבתי הספר הגבוהים, והנם כעת עורכי דין, סופרים בבתי צירי ממלכות איירופא, רואי חשבונות ופקידים בבתי הממשלה, חדרוי מלמדים כברוסיא ופולין וגאליציא נמצאים גם פה, ועל פי רוב ילמדו שמה רק בני הספרדים הנקראים פה אישפניולים, ומבני איטאליא נמצאים רק מעטים הנותנים את בניהם ללמוד שפת עבר. ולפי הנראה רוח אחד לאלה את אחיהם אשר נשארו בארץ מולדתם — באיטאליא — אשר קשרו קשר על ד' ותורתו להשכיחה מבניהם עד עולם, למיום יצאו מעבדות לחרות תחת ממשלת המלך היקר וויקטאר עמאנועל נ"ע. יען אין ארץ בתבל אשר בה מהרו אחינו לנתק כוסרות האחוה בינם ובין שאר אחיהם כאחינו באיטאליא במשך עשר

שנים האחרונות. והמגל הזה הביאו אתם מארצם לשית קציר לקשר יהודה וישראל גם על אדמת חם, אשר רבים מהם התישבו בה לרגלי שפת ארצם — איטלקית — המדברת בכל ארץ מצרים.

מספר בני ישראל בעיר הזאת כחמשה אלף משפחות (בערך 25.000 נפש אדם), ולהם בית חולים מיוחד על ככר נחמד בקצה העיר. מלבד איזה משפחות יהודי רוסיא, פולין ורומניא אשר באו לגור הנה זה לא כביר. לבני ישראל בעיר הזאת איזה בתי כנסיות יפים, וביחוד נפלא מאד יפי ההיכל החדש אשר בנו לאביר יעקב על מקום ביהכ"נס הישן הנקרא בפיהם בשם "בית הכנסת של אליהו הנביא." הבית הזה נבנה מאבנים לבנות ומוצקות. הקיר הראשון אל המבוא הוא מאבן שיש-לבן ומצופה בציצים ופרחים מעשי חרש חכם; גם השלבים והאולמות ורצפת הבית נעשו מאבני שיש. גודל הבית כגודל ביהכ"נס הגדול ברחוב וויקטאריע בפאריז, ועומד בלב גן גדול ויפה מאד המעלף בכל עצי פרי חמד לגאון ולתפארת. אחרי הבית הזה ימנה ביהכ"נס השני אשר בנה הבארץ יעקב ביי על חשבוננו, אשר גם הוא לא נופל כמעט מן הראשון. באחד הימים לקחתי אתי מורה דרך יהודי ושני חמורים לרכוב, ויצאנו מחוץ לעיר לראות את העמוד הנפלא הנודע בשם "עמוד פאמפיוס," ובאמת לא שוא יפליאוהו כל הנוסעים. העמוד הזה נחצב מאבן גראניט אדומה וחזקה מאד. קניו הוא מרובע, היקפו שלשים אמה באמת רוסיא וגבהו חמש עשרה אמות. ועל הקן הנורא הזה — או יותר נכון באמצע הכן הזה — עומד פאר עמוד עגול הנעשה מאבן אחת, גבהו מאה וחמש עשרה רגל.

מתחת להקן בעומק האדמה נמצא מקום פתוח ובו עומדת אבן גראניט השקועה עמוק בארץ — אשר לפי דעתי הוא הוא קצה פאר העמוד החורר דרך הכן המרבע — ועל האבן ההיא ראיתי מכתב פתוחי הותם בכתב החרטומים. וגם על הקן מבחוץ מצאתי כתיבה בכתב ושפת יון, אשר אנכי נותן אותה לפני הקורא:

TESTORSLTFTHY ALESANDREI

ועוד איזה אותות אשר לא יכלתי להכירם כי נמחקו. רוב סחר העיר הוא בידי ילידי איירופא, והערביים מושלי הארץ הנם רק עבדים להם, העובדים עבודת פוך בבית ובשדה, במחיר מצער מאד, אשר לא יספיק להם גם ללחם חקם, בעוד אשר האיירופים מתענגים על רוב טוב ומשמני הארץ יאכלו.

מצב ההשכלה בארץ הזאת בכלל, ובעיר הזאת בפרט, נעלה מאד על מצבה בתוגרמה ורוסיא. עד כי גם רבים מבני ערב כבר השכילו כבני איירופא. ומה גם הנעגרים השחורים, אשר ישכילו מהרה בכל חפץ לבם, עד כי מסכנת הדרכים ואי הסררים, אשר ספרו לנו הנוסעים עד היום, אין כל זכר להם כעת.

חם האויר בעיר הזאת איננו גדול מאד כאשר הוא בפנים הארץ, יען העיר פתוחה לרוח הים המקרר את האויר, כי על כן לא כבד הוא מנשווא גם לאיש איירופי אשר לא הסכין בו.

בעיר הזאת פגשנו איש יהודי צעיר לימים אשר עבד בצבא רוסיא בראשית המלחמה בתוגרמה בשנת 1877. והוא יליד עיר קטנה בליטא, אשר לא ידע שפת רוסיא כנהוג. וכאשר נשלח למערכת המלחמה, עבד בגדוד הרוכבים. וגם בלעדי אנד יבין כל איש כי ידע לרכוב על סוס לא יותר מאשר ידע שפת הארץ. ויהי ברכבו פעם אחת בלוית אנשי חיל, החל סוסו לרוץ מהרה, ויסר מן הדרך, והוא לא יכל לעצור מרוצתו, עד אשר נפל מעל הסוס, והסוס ברח לנפשו, והוא עמד משומם ולא ידע מה לעשות, כי ירא לשוב לגדודו והכוס אין אתו, וימלך עליו לבו להתנפל אל מחנה התוגרמים. אמר ועשה, ועתה הנהו עובד עבודת פרך בער ככר לחם, ורוב הימים אשר אין לו עבודה יגוע ברעב, כנהוג בכל תפוצות ישראל. לבי נקרע לגורים לראות איש צעיר לימים, מלא כח עלומים, בוכה ומתודה כי טוב טוב היה לו לעבוד בצבא מהיות נע ונר נקשה ורעב ללחם על אדמת זרים וללון ברחובות קריה, ולולא פחד ענש המשפט, כי עתה שב בשמחת כל לבב לעבוד בצבא רוסיא. דברי האיש, אשר ראינו כי אמת יהגה חכו, נגעו עד לבנו, ונתן לו להרויח איזה שקלי כסף. אכן מקרה כזה יעיר כמאה עדים כי לא מחכמה יעשו צעירי עמנו, הממלטים את נפשם מעבודת הצבא, והנם צפויים למות ברעב בארץ נכריה. ואם בארץ מצרים העשירה לא יוכל איש צעיר לשבוע לחם מעמל כפיו, מה יעשה אפוא איש כזה הממלט את נפשו לאשכנז, צרפת ובריטניא, אשר גם בלעדו רבבות ידים מבקשות עבודה ולא תמצאנה. מוסר תוכחה הוא אשר לא למותר הוא לדעת לצעירי בני ציון; והמקרה הזה אמנם לא אחר הוא, כי עוד רבים כאלה פגשתי על דרכי בחוצות ברלין ופאריז.

מלך מצרים היושב תמיד בקאירא בירת ממלכתו, ישב אז באלכסנדריא כדרכו לשבת בקיץ כל קיץ שנים שלשה חרשים בהיכלו שם, לרחוץ במי הים ולהתקרר בנן הקיץ אשר לו כחוץ לעיר. ביום הראשון ז' תשרי ראינוהו כמה פעמים בנסעו במרכבה פתוחה דרך רחובות העיר בכל חצי שעה כמעט בלוית אחד משריו ושני ערביים לבושי מכלול בטעם יופי בני ערב, רצו לפני המרכבה וביד כל אחד מקל ארוך כישוח בששר בצבעים שונים. ולא נפלאתי עוד בראותי את הרצים האלה, אשר ירוצו ולא ייעפו כל היום, אחרי אשר כבר הסכנתי לראות מרוצת מנהלי החמורים יומם ולילה אשר כשחוק הוא לחם. ויותר נפלאתי כי אין איש שם לבו לראות את מושל הארץ לכבדו. ואין כל שוטר או פקיד ברחוב להשגיח לבל יעשו אי סדרים. ואולי כבר הגיעו יושבי מצרים להשכלת יושבי מערב איירופא אשר יחשבו כבר דברים כאלה אך לכותר. מי יודע?

בתוך הארץ פנימה לא נחוץ לאיש להראות תעורת מסעו, ורק בדתנו
מן האניה דרשו את תעודותינו אשר לקחו אותן מידנו, ואחרי כן נאלצנו
ללכת אל הגענעראלקאנזול הרוסי לקבלן מידו.

מטבעות כסף וזהב מכל ארצות תבל עוברות לסוחר במצרים כמחוק
בארצותיהן, מלבד מטבעות כסף תוגרמה, ועל הנוסע לדעת זאת מראש
לבל יאבד כספו חנם. שמות המטבעות וחשבונן במצרים אחת היא כבתוגרמה,
ארבעים פארא בפיאסטער אחד, וארבעה פיאסטער בפראנק צרפתי ומטבעות
נחשת בתוגרמה לא יקחו גם חנם.

אחרי אשר כלינו מעשינו בעיר הזאת שמנו לדרך פעמינו לנסוע
במסלת הברזל לקאירא בירת הממלכה. עגלות הקישור הנן ארוכות כפלים
מעגלות איירופא ומכהרות במרוצתן מאד כבארץ בעלגיען. בנסענו רק כברת
ארץ מחוץ לעיר נפתחה הארץ לפנינו, אשר ראינוה באמת כגן ד', כל הדרך
לא יכלנו להסב עיננו אף רגע מהשרות המכוסים בירקק חרוץ ובכל יבול
הארמה הברוכה הזאת, עד כי לא נראה אף שעל עפר רק. כל המון התעלות
הרבות היו מלאות מי חמר אשר השאיר אחריו שטף היאור, ורק במקומות
מעטים ראינו עוד שארית שטף היאור גם על פני השדות אשר התראו ממרחק
כיאורים לא גדולים. בין התעלות, אשר אין קץ למספרן, נמצאות גם גדולות
אשר אניות חרן שטות עליהן. בין תעלה לתעלה נעשו מסלות ישרות ללכת
ולנסוע, עד כי לולא ידענו יכלנו להאמין כי בארץ אשכנז אנחנו. פה ושם
ראינו ברכות ובארות אשר המים ימשכו בכח סוסים או פרדים לשפכם על
השדות אשר כבר יבשו מחם השמש. במקומות אחרים ראינו גנים נחמדים
מעלפים בעצי פרי שונים אשר לא יראו באירופא. כל חבל הארץ, אשר
עברנו בין אלכסנדריא וקאירא, אדמת מישור היא, וכל הר וגבע לא נראה
עליה. משני צדי מסלת הברזל נעשו שתי תעלות לאורך כל הדרך כשני קוים
ישרים. העגלות היו מלאות כצאן אדם, והערביים פקודי העגלות (קאנדוק-
טארען) התנהגו עם הנוסעים בכבוד וענוה, ומה גם את הנוסעים האיירופים,
תחת אשר באיזה ארצות המערב ידרכו על ראשי הנוסעים ברגל גאווה,
וביחוד על היהודים, כאשר עשו לפני העגלונים בליטא ורוסיא הלבנה. כל
הדרך נתקנו כמעט מהאבך הרב אשר נשא הרוח לרגלי מרוצת העגלות
המהירה, ובכל זאת לא חפצנו להרים עיננו אף רגע מהאדמה הפוריה אשר
השתרעה לרגלנו. בכל הדרך ראינו אהלי קדר רבים בנוים מחמר אשר נראו
לעיננו כגלי קברים גדולים ורבים נטושים על פני המדבר, ואין כל נפש חיה
בהם. שאלתי על המחזה, והנה הַעֲדָ לִי כי אלה המה בתי האכרים אשר
יעזבום בעת אשר יעלה שטף היאור, ואז יבחרו להם מקום אחר יותר גבוה,
אשר שמה לא יגיע שטף המים, ויבנו להם אהלים אחרים.

כאשר עמדה מרכבת הברזל אצל כל תחנה, קדמו הערביים את
הנוסעים בכלי חרש מלאים מים טהורים, אשר היו כדבר בעתו, אחרי אשר

מי התעלות לא יכוננו לשתית, וכל אחד נתן להם באקשיש, ועל התחנות אשר עמדנו איזה הגעים יותר, שמה קנינו גם מפרי הארץ במחיר מצער, ואחרי אשר עברנו דרך איזה ערים, אשר מהן היו יפות מאד כערי איירופא היפות, באנו לקאירא.

קאירא

המסע מאלכסנדריא עד קאירא אך לנו רק שש שעות; אצל חצר מסלת הברזל עמדו מרכבות רבות וחמורים לרכוב בעד האורחים הבאים. לקחנו לנו מרכבה ונסר אל בית המלון Hotel de nil העומד בלב העיר. אדון המלון הוא איש אשכנז. החדרים למעון האורחים מקושטים בכל פאר ויופי כבכל ערי ממלכות איירופא הגדולות, עד כי אספוק מאד אם ימצאו בפאריז יפים וטובים מהם. גם המחיר לא יקר הוא. בחצר בית המלון נטוע גן יפה מאוד, נהדר בכל עץ יקר, אשר לא תשבע עין מראות את כל ההוד וההדר המרחף עליו, ובכל זאת לא מצאנו מנוחה בכל עת היותנו בעיר הזאת, לרגלי הזבובים המכאיבים והנושכים נשיכת מות, עד כי רק זאת היתה הסבה הנכונה אשר לא יכלנו להתמהמה זמן רב במצרים. כל התרופות וכל האמצעים אשר ישתמשו בהם יושבי הארץ נגד הזבובים לא יועילו מאומה, ומה גם איש זר מקרוב בא, אשר לא הסכין בזה בארצו. שער אחזנו לראות נשים ערביות נושאות ילדיהן על כתפן ופני הילדים מקסים ברבבות אלפי זבובים, עד כי פניהם לא יראו; ולפי הנראה כבר הסכינו בזה, עד כי לא יחישו עוד להרחיקם, וזאת היא אחת המכות הגדולות אשר חלה הטבע בארץ הזאת.

העיר הזאת "קאירא" בנויה בנוה כאחת מערי ממלכות איירופא היותר יפות, ולא אגום אם אומר כי שני חלקי העיר יפים כמעט מפאריז. כל בית הוא היכל לעצמו. רוב הבתים הנם כחמש או שש מכפלות. ברחובות הסוחרים אשר שם המון חניות נעשו מכסות מקרשי עץ ועליהם מחצלאות מגג אחד אל השני לרוח הרחוב להחסות מחום השמש. גן העיר גדול ויפה אשר אין כמהו בכל ארצות איירופא, ואולי אין על עפר משלו. עמי החלש חסר אונים הוא לתאר אף שמץ מההוד וההדר השפוכים על גן הערן הזה. אין קץ לכל ההון הרב אשר השקיע המלך הקודם בגן הזה, המעלף בכל עץ יקר בתבל, אשר לוא גם חפצו יושבי איירופא לעשות כמתכנתו, לא תמצא ידם לרגלי האויר הקר בארצותיהם. רחובות העיר מרצפים באבני שיש וגראניט גדולות ומרבעות. בעיר הזאת בתי שעשועים למכביה, בתי ספר, בתי הרצים ומעלעגראפֶען כבכל ערי איירופא הגדולות, עד כי לא יוכל האורח להתאונן כי לא ימצא בה כל מאווי נפשו כבפאריז ולאָנרָאן. גדל העיר כגדל עיר מאַסקוויא, אך יפה מכנה ואין ערוך אליה.

מספר היהודים בעיר הזאת כשלשה אלף משפחות (15,000 נפש).